

Prosinac 2007.

Zaštita autohtonih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda oznakom, izvornosti oznakom zemljopisnog podrijetla i tradicionalnog ugleda hrane

Autohtoni prehrambeni proizvodi spadaju u višu cjenovnu kategoriju jer sadržavaju dodatnu vrijednost te pridonose povećanju dohotka proizvođača. Njihova zaštita pridonosi stvaranju identiteta i prepoznatljivosti regije ili zemlje iz koje potječu. Proizvodi s jednom od zaštićenih oznaka zaštićeni su od svake zlouporabe, oponašanja ili uporabe neovlaštenih korisnika tih oznaka. Te oznake doprinose komercijalnoj vrijednosti proizvoda ili usluge i povećava mogućnost prodaje po višim cijenama koje odgovaraju njihovim posebnim svojstvima i ugledu na tržištu. Istovremeno, prenose kulturni identitet regije iz koje proizvod potječe, znanje proizvođača i prirodne izvore, stvarajući pri tome jedinstven identitet proizvoda. Ovakav sustav zaštite potiče proizvođače takvih proizvoda na udruživanje i zajednički nastup na tržištu, a nakon provedenog postupka zaštite na nacionalnoj razini postoji i mogućnost zaštite tih proizvoda na razini EU.

Razlikujemo tri oblika oznaka:

«Oznaka zemljopisnog podrijetla» je naziv regije, određenog mjesta ili, u iznimnim slučajevima zemlje, koji se rabi za označavanje prehrambenog proizvoda koji potječe iz te regije, odnosno iz tog mjesta ili iz te zemlje. Takav proizvod mora imati specifičnu kakvoću, ugled ili drugo obilježje koje se pripisuje njegovom zemljopisnom podrijetlu i njegova se *proizvodnja i/ili prerada i/ili priprema* odvija u tom zemljopisnom području.

«Oznaka izvornosti» je također naziv regije, određenog mjesta ili, u iznimnim slučajevima zemlje, koji se rabi za označavanje prehrambenog proizvoda koji potječe iz te regije, odnosno iz tog mjesta ili iz te zemlje. To je proizvod čija kakvoća ili karakteristike, u bitnom ili isključivo, nastaju pod utjecajem posebnih

prirodnih i ljudskih čimbenika određene zemljopisne sredine i njegova se *proizvodnja, prerada i priprema* u cijelosti odvija u tom zemljopisnom području.

«Oznaka tradicionalni ugled hrane» ponuđena je proizvodima čija specifičnost ne proizlazi iz zemljopisnog područja, već iz njihovog načina proizvodnje. Ovaj način zaštite dostupan je proizvodima koji su proizvedeni od tradicionalnih materijala ili imaju karakterističan način pripreme ili prerade.

Registrirati se mogu svi poljoprivredni i prehrambeni proizvodi namijenjeni ljudskoj konzumaciji, izuzev prirodnih mineralnih i izvorskih voda, jakih alkoholnih pića, vina, voćnih vina i dr. proizvoda od grožđa i vina, osim vinskog octa. Registriraju se oznake, odnosno nazivi prehrambenih proizvoda koji se odlikuju posebnim karakteristikama koje proizlaze iz vrijednosti njihovih sastojaka, načina proizvodnje i prerade te podneblja iz kojega dolaze.

Na razini Europske Unije od 1992. do danas zaštićeno je 772 naziva poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (vidi http://ec.europa.eu/agriculture/qual/en/1bbaa_en.htm), kao što su sir *Roquefort* (Francuska), pivo *Bayerisches Bier* (Njemačka), pršut *Prosciutto Toscano* (Italija), svinjetina *Porc de Normandie* (Francuska), med *Miel de Granada* (Španjolska), maslinovo ulje *Samos* (Grčka), naranče *Arancia rossa di Sicilia* (Italija), te još mnogi drugi.

U Hrvatskoj trenutno ima devet registriranih autohtonih prehrambenih proizvoda. To su: istarski i drniški pršut, torkul za maslinovo ulje, cetinski sir, paški baškotin, dingač, paški sir, slavonski domaći kulen i stara slavonska šljivovica. Ovi proizvodi su registrirani kod Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo, a prema novim propisima, trebaju obnoviti registraciju do kraja 2008. kako bi se potom otvorila mogućnost njihove zaštite na razini EU. Sustav registracije i zaštite naziva prehrambenih proizvoda oznakom izvornosti, oznakom

zemljopisnog podrijetla ili oznakom tradicionalnog ugleda hrane na nacionalnoj razini vrši Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva (MPŠiVG).

Zahtjev za registraciju bilo kojom od triju navedenih oznaka za pojedini poljoprivredni ili prehrambeni proizvod u Republici Hrvatskoj, pa tako i u EU može podnijeti grupa proizvođača i/ili prerađivača toga proizvoda. Pod "grupom" se podrazumijeva svako udruženje proizvođača i/ili prerađivača određenog prehrambenog proizvoda, bez obzira na pravni status koji ima to udruženje. U slučaju da se neki proizvođač želi naknadno uključiti u zaštićenu kategoriju on će također imati mogućnost koristiti pripadajuću oznaku, ako zadovolji sve propisane uvjete i standarde iz specifikacije proizvoda.

Država pruža potporu udrugama proizvođača koji žele registrirati proizvod oznakama zemljopisnog podrijetla, tradicije ili izvornosti kroz programe marketinške potpore, potpore ruralnom razvoju, te operativnim programima potpore (npr. operativni program potpore slavonskom kulenu).

Više informacija o oznakama izvornosti, zemljopisnog podrijetla i tradicionalnog ugleda hrane možete pronaći na adresi:

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva

Sektor za kakvoću i sigurnost hrane

Odjel za hranu

Zagreb, Ulica grada Vukovara 78

tel. (01) 610 66 92,

fax. (01) 610 91 89,

ili na web portalu: www.mps.hr

te na web stranicama Hrvatskog zavoda za poljoprivredno savjetodavnu službu, www.hzpss.hr/?page=eu,8

Miroslav Božić